

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Tractatus VIII. De Familia Laica Nuntiorum Apostolicorum Apologetica
Disceptatio. Quod idem intelligitur de Familia laica Episcoporum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

TRACTATUS OCTAVVS,
 SEV
 APOLOGETICA DISCEPTATIO
 DE
 FAMILIA LAICA

NVNCIORVM APOSTOLICORVM:
 Quod idem intelligitur de Familia Laica Episcoporum.

RESOLVTIO PRIMA.

An familia laica Nuncij Apostolici gaudeat privilegio fori?
 Idem dicendum est de familia laica Episcopi?
 Et pro negativa sententia adducuntur septem diverse assertiones? Ex p.6. tract.2. Ref.1.

§.1. **N**EGATIVAM sententiam tenet novissimè Christophorus de Moscoso cuius laudes & merita, meritò enumerat etuditus Amaia in *Codicem*, lib.10. titul. 39. numer. 12. Probat hanc suam sententiam nominatim contra me in *Allegatione Hispano idiomate conscripta*, primò quia Episcopi familiam armatam habere non possunt ex *Gloss. in capite dilecto, de sentent. excommunican. in 6.* & docet Hostien. Abbas, Felinus, ita à num.22. Secundò, quia licet Ministri Curiae Episcopalis gaudere debeant privilegio fori, hoc tamen intelligendum est in delictis communibus; neque ex Ministris Curiae faciendam est extensio ad familiam domesticorum; cum nullus extet Canon, qui hoc privilegium eis concedat, vnde ait: [Aunque fuera cierta la opinion favorable a los Obispos, y necesaria para conservar la jurisdiccion, y castigar los excessos de sus ministros cometidos en los officios; ne se puede estender este privilegio a que los Criados goze de el fuero; porque para esto no ay texto en todo el derecho, que lo decida, y carece de razon, que tengan tal privilegio los Criados seglares de los Obispos, y fuera de graue inconueniente para el gouierno politico de los Principes, y buena administracion de iusticia.] Ita à num. 25. vsque ad 39. Tertiò, quia hoc privilegium Papa non potest concedere inuitis Principibus, cum non possit Laicos a seculari iurisdictione eximere. & idèd Laici non possunt se submittere Ecclesiasticae iurisdictioni. Ita à num. 30. vsque ad 41. vbi citat Pontium, Barbosam & alios. Quarto, quia ex auctoritate Patris Suarez contra Regem Angliae, lib.4. cap.29. num. 9. Familia Episcopi post Concilium [es euidente, que no goza del fuero, porque en la sess.13. cap.6. se da forma, y ponen las calidades de ordenes, y otros requisitos que han de tener, con que quando fuere cierto tal privilegio o y esta derogado, respecto de que las palabras conque se decide son vniuersales, y comprehensiuas de todos los que han de ser exemptos; porque el de-

recho dize: Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam privilegio fori non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat; aut Clericalem habitum ac tonsuram deferens alicui Ecclesiae de mandato Episcopi inseruiat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur. Ninguno goze del privilegio de el fuero sin tener ordenes, o beneficio, o traer habito decente, o assignado, a el seruicio de alguna Yglesia por mandado del Obispo.] Ita ille num.47. & sequent. vbi pro hac opinione praeter Suarez citat Ceuallos, Pereiram. Cutellium & Vegam. Quintò, [que fuera absurdo grande; y contra derecho hazer iuez a el Obispo en los delitos de sus familiares ex *l. qui iurisdictioni, ff. de iudicis*] vbi Vlpianus ait. Qui iurisdictioni praest neque sibi ius dicere debet; neque vxori, neque liberis suis, neque libertis, neque ceteris quos secum habet; ita num.42. Sextò assert. numer. 43. cedulam Regis Ferdinandi & Isabellae, in qua clare statuitur familiares Praelatorum esse subiectos potestati seculari. Et tandem septimò asserit in n.29. si familia Laica Episcoporum gauderet privilegio fori, diminueretur quam plurimum potestas Regis, & esset contra bonum & pacem publicam propter delicta supradictorum. Vnde ex his praecipue fundamentis Moscosus negat mordicus familiam Laicam Episcopi gaudere privilegio fori; & per consequens inferit (nam de hoc erat tunc quaestio) neque familiam Nuntij Apostolici tali debere privilegio frui.

Sup. hoc quinto infra in Ref. 9. §.1.

Sup. hoc sexto infra in Ref. 9. §. Ad sextum. Snp. hoc septimo infra in Ref. 10. Sup. hoc supra in tr.2. Ref. 23 §.vlt.

RESOL. II.

Proponuntur fundamenta affirmatiuae sententiae?
 Et docetur, quod quicquid potest Episcopus in sua Diocesi respectu iurisdictionis, potest Legatus in sua Provincia?
 Imò, Legatus est super omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens?
 Et explanatur ex auctoritate plurimorum Doctorum familiam laicam Episcoporum gaudere privilegio fori, & nullatenus posse a iudice seculari iudicari ita in Civilibus, quam in criminalibus? Ex p.6. tr.2. ref. etiam 2.

§.1. **S**ed his non obstantibus ego puto familiam Laicam Nuntij Apostolici gaudere privilegio

gia

gio forti, quia in Prouincia sua habet iurisdictionem ordinariam, quam habet Episcopus in sua Diocesi, probat Fagundez in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 41. n. 22. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. de voto, cap. 10. num. 10. Gomez in Bullam Cruciata, clausul. 10. num. 61. Merolla in Theolog. Moral. tom. 3. disputat. 7. cap. 5. difficult. 8. dub. 21. num. 491. Molina de iustitia, tract. 5. disput. 9. num. 7. Gutierrez in Can. quast. lib. 1. cap. 11. nu. 5. Gonzales in Regul. 8. Cancellar. gloss. 21. numer. 36. Azorius part. 2. lib. 2. c. 27. quast. 5. Gratianus in disceptat. forens. cap. 2. 26. num. 2. & 3. Sanchez de Matrimonio, libr. 1. disput. 28. num. 27. & lib. 8. disput. 28. numer. 4. Abbas in cap. 1. de offic. legat. num. 2. & 3. Ancharanus cap. 1. in fine, num. 5. de transact. Barbatius de Cardinal. Legat. quast. 5. n. 17. & alij communiter: & ideo exercet omnia quae per Ordinarios exercentur ratione ordinariae potestatis, vt patet ex Abbate in cap. quod transationem, de offic. legat. num. 9. & alius quos citat & sequitur Fragofus in Regim. Christ. Riepublicae, p. 1. lib. 5. disput. 13. num. 67. Vnde Calderinus consil. 11. docet, quod quicquid potest Episcopus in Diocesi respectu iurisdictionis potest Legatus in sua Prouincia. Imò Legatus est super omnes Ordinarios tanquam Summi Pontificis vices gerens ex cap. 2. de legat. in 6. & ibi Doctores communiter. Ergo sicut familia Laica Episcopi gaudet privilegio forisita & a fortiori Nunciij Apostolici gaudere debet. Et ideo tota difficultas est. An familia Episcopi tali gaudeat privilegio: nam Moscosius negat, vt visum est. Sed prorsus contrariam sententiam amplectendam esse existimo, quam Cardinalis Tufchus tom. 3. litera E. conclus. 27. nu. 2. 1. Inlius Clarius in prax. criminal. §. finali. quast. 35. n. 18. Ioannes de Monte Sperello penes Calcaeanum cons. 72. Gratianus decis. Mar. 333. numer. 2. Capius dec. 22. num. 1. Suarez in Thesawro recept. sentent. ver. Clericus, mon. 129. & Farinacius quast. 8. num. 40. communem vocant; & ita reuera est, vt patet tam inter recentiores quam veteres: vnde visum est mihi hic per extensum apponere omnes Doctores qui illam tenent. Et hi sunt praeter supra dictos.

Abbas in dicto cap. finali, de offic. Archid. nu. 5. & in cap. cum non ab homine, de iudic. num. 2. & cap. 1. de for. compet. num. 6.

Hosteniensis in dicto c. finali. n. 14.

Ioannes Andreas num. 15.

Butrius num. 2.

Ioannes Antonius de Nigris in Extranag. vnic.

n. 89 de vit. & honest. Cleric.

Calcaeanus consil. 71. num. 4.

Burlatus cons. 25. num. 43. lib. 1.

Natta cons. 576. n. 5. in fin. lib. 3.

Bombinus cons. 10. num. 10.

Vinius decis. 116. num. 1.

Ambrosius Machin. Archiepiscopus Calaguritanus in resolut. pro iurisdict. Ordin. Milit. art. 6. n. 58.

Boslius tit. de for. compet. num. 127.

Decianus in tract. criminal. tom. 1. lib. 4. c. 4. num. 47.

& 57.

Maurus Burgius de modo procedendi ex abrupto, q.

65. num. 77.

Marsilius consil. 67. num. 60.

Sbrofius de Vicario Episcop. lib. 2. q. 147. n. 2.

Alouius Leo in Authen. Cassa, mem. 23. C. de sacrosanct. Eccles.

Franciscus Leo in Thesaw. for. Ecclesiastic. p. 1. c. 11.

num. 17. & 18.

Belluga in Spec. Princ. rubr. 11. §. videntium. n. 6.

Villalobos in commun. opinion. litera E. n. 33.

Menchius de arbitr. cas. 561. n. 13.

Alderanus Mascardus de stat. inter. concl. 1. n. 135.

Carolus de Grassis de effect. Cler. 1. n. 128.

Barbosa de potest. Episc. p. 3. allegat. 107. n. 9.

Antonius de Marinis Quotidian. res. lib. 1. c. 17. n. 1. me citato.

Mauricius Alzedo in prax. Episcop. part. 1. cap. 12.

num. 77.

Gauantus in Enchirid. Episcop. ver. familiares Episcop. num. 2.

Hermanus Stampo de seruit. person. c. 7. n. 6.

Marius Antonius variar. resolut. lib. 1. resolut. 75.

num. 1.

Belletrus in disquis. Cler. p. 1. tit. de favore cler. real. §.

1. num. 15.

Guazzinus in defens. reorum, tom. 1. defens. 20. cap. 9.

num. 23. & 24.

Trentacinquus variar. resolut. lib. 2. tit. de for. com.

pet. resolut. 1. num. 1.

Giurba consil. 70. n. 21. & consil. 88. n. 1.

Campanili in diuers. iur. Canon. rubric. 9. cap. 9.

num. 12.

Riccus part. 2. decis. 192. & part. 1. decis. 69. & p. 4.

decis. 292. & in prax. tom. 1. resolut. 451. n. 5.

Grassius in decis. avar. part. 2. lib. 3. c. 5. n. 26.

Carleualius de iudic. disput. 2. quast. 6. sect. 3. n. 427.

& 509.

Curia Philippica tom. 1. p. 1. §. 1. n. 15.

Monte Allegro in Praxi ciuili. lib. 1. c. 9. n. 249.

Genuenfis in Praxi, cap. 3. n. 3.

Cenedus in Quast. Canon. q. 4. n. 26.

Ciarlinius in controuers. forens. c. 20. n. 14.

Duardus in Bull. C. aen. lib. 2. Can. 15. q. 8. n. 2.

Thesaurus decis. 22.

Narbona in Recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 12.

num. 9.

Simeon Rao in dubijs de immunit. Eccles. fol. 64.

Reginaldus tom. 1. lib. 5. c. 23. n. 354.

Torreblanca in praxi iur. spir. lib. 15. c. 6. n. 56.

Baiardus in additionibus ad Iulium Clarum, §. finali,

quast. 36. num. 2.

Angelus in summa, ver. famulus, n. 6.

Bellouif. in praxi crim. tit. de iniur. num. 43.

Squillante de privileg. Cleric. c. 7. n. 54.

Bonacina in Bullam C. aen. disput. 1. quast. 16. punct. 3.

num. 7.

Paramus in respons. 2. pro iuris. Sancti Officij.

Carolus Episcopus Nouariensis in comment. ad c.

de offic. Archidiacon. penes Gatticum in allegat. pro Eccle-

sia, fol. 339.

Megalius in prompt. tom. 2. ver. familia, n. 10.

Seacia de iudicis, lib. 1. c. 11. n. 22.

Suarez in commun. opinion. ver. Clericus, n. 10.

Zambellus in Reper. Mer. ver. Ecclesia quoad eius

libertatem, num. 10.

Et tandem claudam hoc agmen Doctorum cum

Hispano Roderico Acugna dignissimo Archiepiscopo

Bracarenfis in Decretum Gratiani, part. 1. dist. 32.

cap. 10. num. 11. vbi sic ait. Notabis famulos Episco-

porum, etiam si saeculares sint, nullatenus posse a

saeculari iudice iudicari tam in ciuilibus, quam

in criminalibus, & est communis opinio. Ita ille.

RESOL. III.

Confirmatur ex alijs rationibus affirmatiua sententia?

Et etiam in fauorem familia laica Episcoporum?

Ex quo inferunt, quid est sentendum de famulis Clerico-

rum, & Scholasticorum, qui ad tempus seruiunt, &

de privilegio concesso domino, & marito pro illorum

seruis, vxoribus, &c. Ex part. 6. tract. 2. Resol.

etiam 3.

§. 1. Probant

Sup hoc in
fra in Ref. 8.
paulo post
initium, &
in alijs eius
annot. & le
ge etiam in
fra doctrina
& declara
tiones Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

Ref. 4.

5. **P**robant supra citati Doctores hanc opinionem ex cap. fin. de offic. Archiepiscopi in quo prætendebat Archiepiscopus aliquos Diocesis Senonensis debere prius conveniri coram ipso, quam coram officiali Archiepiscopi; tum de iure communi ratione proprii Territorij, tum de consuetudine: & sicut à jurisdictione inferioris nouerat esse exemplum Episcopum, cuius respectu & illius homines & familiares gaudent eodem priuilegio; propterea Archiepiscopus exceptis à sua jurisdictione cognitionem causarum Episcopi: unde ex hoc concludenter contra Moscosum inferunt omnes Doctores citati, familiares Episcopi gaudere priuilegio fori. Probatur secundò ex text. in cap. Ecclesiarum seruos, qui licet loquatur de seruis perpetuis & ascriptitijs, Doctores tamen citati ex connexionie materia docent & inferunt familiares Episcoporum fori priuilegio gaudere.

2. Probatur tertio hæc opinio, præter alia iura à supra citatis Doctoribus adducta, ex rationibus. Quia ut optime obseruat Gratianus tom. 3. cap. 340. num. 1. & alij, priuilegium, quod habet Episcopus, tanquam principalis & caput, trahi debet etiam ad eius membra accessoria & appendices; cum igitur famuli Episcoporum, ut quid accessorium ad ipsos Episcopos habentur; ita sine eis stare nequeant; merito hac ratione ad eos hoc priuilegium fori protrahi debet, ex cap. quantis. de priuileg. & cap. liceat. eod. tit. in 6. Vnde in Authent. habita. Cod. si filius pro patre, priuilegium fori concessum scholasticis, comprehendit etiam eorum famulos & seruos, qui ad tempus seruiunt, ut obseruat ibidem. Baldus & Salicetus. Et quòd priuilegium Domini extendatur ad eius famulos tradit Albericus in leg. 1. Cod. de Episcopo & Clerico num. 4. persona enim exempta ab alicuius foro, videtur etiam exempta tota eius familia ex cap. 1. de priuileg. in 6. ex leg. non aliter, ff. de iudic. & leg. 2. Cod. de Episcopo & Clerico, maxime, ut docet Oldradus consil. 293. num. 5. quando Dominis redderetur incommodior vius familiarium. Ergo, &c.

3. Nec valet dicere, quòd priuilegia tanquam stricti iuris non debent extendi, ut patet ex cap. priuilegia, de regul. iur. in 6. Priuilegium ergo concessum Episcopo non debet extendi ad famulos Laicos. Nam respondeo primò priuilegium extendi seu comprehendere personas connexas ipsi priuilegiato: sicuti videmus priuilegium concessum emptori, dici concessum & venditori; cum vnum sine altero esse non possit, ex quo sunt duo correlatiua, ut obseruat Romanus consil. 180. num. 4. & Iason in l. non tantum. num. 12. ff. de re iudic. Sic etiam de priuilegio concessio marito intelligitur comprehendere uxorem, quæ ipsi marito connexa esse dicitur, ut in specie tradit Baldus in sua Margarita, in ver. priuilegium. Respondeo secundò quòd priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ est fauorabile, ut tradit Gratianus tom. 2. disp. 340. num. 21. & idè extendendum, ut docet Gambacurta de immunitat. lib. 4. cap. 3. n. 7. Decianus consil. 80. num. 19. & 21. lib. 3. Ambrosinus de immunitat. cap. 10. num. 7. & alij quos citat & sequitur Farinacius in append. de immunitate, cap. 2. num. 21. & Sperellus decis. 63. num. 10. Adde quòd licet priuilegium personale non egrediatur personam ex leg. sordidorum, Cod. de excusat. num. Tamen ad hoc rectè respondet Magalius tom. 2. variar. resolut. 122. num. 8. priuilegium fori in nostro casu per se & principaliter esse personale quoad Episcopos; sed accessorie propter eius fauorem pertinere etiam ad familiares commensales ex Baldo in l. 2. noi. 3. Cod. de Episcopo & Clerico Grammatico voto crim. 33. n. 20. & alijs. Ergo, &c.

4. Nec obstat, quòd ex hac doctrina sequeretur famulos etiam Clericorum gaudere priuilegio

fori: sed hoc dicere est absurdum secundum Moscosum num. 38. Ergo, &c. Nam respondeo primo hanc sequalem apud plures Doctores non esse absurdam, quos videre poteris apud me ipsum in part. 3. tract. 1. resol. 47. Vel etiam respondeo secundò cum Menochio de arbitrar. lib. 2. cent. 4. cas. 562. n. 13. hoc tantum procedere in famulis Episcoporum: quibus multa conceduntur, quæ alijs non sunt permittenda; etiam obseruat Guazinus tom. 1. defens. 20. cap. 9. n. 23. & ex Calcaneo consil. 72. Cardinalis Tuschus tom. 3. lit. E. conclus. 27. num. 31. Antonius Capicius in decis. 12. num. 1. Gratianus decis. Mar. 133. n. 2. Thesaurus decis. 22. & tradit Austerius tract. de potestat. secul. in Eccles. reg. 2. num. 36. & alij: patetque ex cap. fin. de sent. & re iudicat. in 6. cap. fin. de priuilegijs, & c. quia periculosum, de sentent. excomm.

Quæ hic est sup. in tr. 2. Ref. 160. §. 2. & in alio eius annot.

RESOL. IV.

Ex declaratione Sacrae Congregationis approbata à S. D. N. Urbano VIII. etiam affirmatiua sententia confirmatur.

Et hoc etiam non solum pro familia laica Episcoporum Diocesanorum, sed etiam pro familia Episcopi Titularis.

Et in S. vlt. huius Resolutionis deciditur quod in consuetudinibus opinionibus iudices illam amplecti debent, quæ fauet Ecclesie.

Et docetur, quod in dubijs opinionibus Summus Pontifex decernere potest, qua sit verior, & sequenda. Ex part. 6. tract. 2. Ref. etiam, 4.

5. **E**t ideo ex omnibus supradictis nostram sententiam factò verbo cum Sanctissimo canonizauit sacra Congregatio, v t ego adnotauim in p. 4. tract. 1. resol. 30. Quam etiam militare in Episcopis Titularibus eadem sacra Congregatio determinauit; ut ego obseruauim in part. 5. tr. 1. resol. 25. Vnde visum est mihi etiam hic apponere Epistolam Eminent. Cardinalis Gypsi ad Eminentissimum Cardinalem Columnnam in fauorem Illustrissimi Domini mei Comitiss D. Alphonsi Gonsagæ Archiepiscopi Rhodiensis tenoris sequentis.

Quæ hic est sup. in tr. 2. Ref. 182. &c.

Quæ hic est sup. in tr. 2. Ref. 184. & in tr. 1. Ref. 16. §. Tertio & annot.

EMINENTIS. ET REVEREND. Signor. mio Oss.

Duendo Monsignore Gonzaga Arcivescovo di Rodi godere l'essentione douuta à Vesconi rispetto à beni e coloni; e anco il priuilegio del foro rispetto alli Ministri e familiari di lui, conforme à la resolutione altra volta fatta da questa Sacra Congregatione: E perche la detta essentione e priuilegio non vengono manuserute e difese dal Vescono Diocesano, come egli è tenuto. Perciò questi Eminentissimi miei Signori, doppo matura consideratione sono venuti in parere che V. Emin. come Metropolitanò si compiacca supplire con la molta sua pietà, prudenza & zelo, che non siega pregiudicio alcuno alla giurisdictione, & immunita Ecclesiastica. Es il detto Prelato non resti priuo della sudetta essentione è priuilegio. E le bacio humilmente le mani. Roma li 21. di Agosto 1638.

Di V. Eminentissimi. Reuer.

Humiliss. & Affectionatiss. Seruitore Il Cardinal Gressi.

FRANCESCO PAVLVCCI Segretario della Congregatione.

Sed

Sed ad magis stabilendam nostram sententiam apponā etiam hic per extensum literas Illustrissimi Auditoris Camerae ex ordine Sanctissimi D.N. Urbani Papae VIII. nunc feliciter regnantis emanatas: ex quibus Mosconi sententiam esse contra mentem non solum sacrae Congregationis, sed etiam contra expressam declarationem supradicti Pontificis manifeste apparet.

Lettere scritte dall' Illustriss. & Reuerendis. Monsignore Roggio Auditore della Camera d'ordine espresso della Santità di N. Signore Papa Urbano VIII. in soggette dell' immunità douuta à famigliari, Coloni, Partiarj, Bracenti, & Beni dell' Illustriss. & Reuerendis. Signore Conte Alfonso Gonzaga Arcivescovo di Rodi.

EMINENTIS. ET REVEREND.
Signor. mio Off.

M Ordina la Santità di Nostro Signore di rimettere à V.S. Illustriss. la qui alligata diretta al Sign. Conte Camillo di Nouellara, e dirle insieme, che facendone prima estrarre copia autentica per registrarla ne gli atti di cotesa sua Curia Episcopale (poiche à tal effetto se le manda aperta) la facci poi subito presentare chiusa al Sig. Conte Camillo medesimo per mezzo di publico Notaro, che ne facci rogito. Non dourà V.S. Illustriss. sotto protesto qualsuoglia difficoltà ritardare punto l' esecuzione, ma l' auuisara con sue prime senza dar occasione di nouua replica E le bacio affettuosamente le mani. Roma alli 14. Maggio 1639.

Di V.S. Illustriss. & Reuer.
Seruitore Affettionatissimo.

Otrauiano Raggio Auditore della Camera,
Extra. All' Illustriss. & Reuerendis. Signor. mio
Offeruass.

Monsignor Vescono di Reggio.

Locus † Sigilli.

Tenor Inclusæ.

ILLVSTRISS. SIGNORE
mio Offeru.

LA Santità di Nostro Signore à sentito con sommo dispiacere che V.S. Illustriss. doppo il Monitorio spedito da questo mio Tribunale ad istanza di Monsignore Illustriss. Gonzaga, & intimato à lei personalmente qui in Roma, sin dell' anno passato sotto il dì 15. di Luglio per osseruanza del Decreto della Sacra Congregatione supra l' immunità douuta à Famigliari de Vesconi anche Titulari; habbi ciò non ostante continuato d'aggravare, e lasciato aggravare per mezzo di cotesa sua Curia Laicale, & altri Officiali il medesimo Monsignore, suoi Coloni, e beni, mandandoli Sbirri, Soldatesca, Podestà, e Notaro alle case delle proprie possessioni di sua Signoria Illustrissima à far essecuzioni d' inuentarij, pegni, e sequestri de beni, col far anco carcerare li medesimi suoi Coloni e Bracenti (come di tutto ne hà fatto costare chiaramente à sua Beatitudine) con danno notabile de gl' interessi di tanto merito, e maggiore vilipendio dell' immunità Ecclesiastica. Ha però per questa sol volta sua Beatitudine in questo interesse di tanta sua premura voluto usare con V.S. Illustriss. gli effetti della solita sua paterna clemenza: e mi ordinato espressamente la Santità sua medesima

d' auuertire, e strettamente comandare per sua parte à V.S. Illustriss. che per l' auuenire non l'ardisca più in modo veruno molestare direttamente ò indirettamente li famigliari di Monsignore, e suoi Coloni, e ciancio Partiarj, ne ingerirsi nelle loro cause tanto civili quanto criminali, ne comandarli, ò in altra maniera asstringerli à qualsiua funzione ò grauezzatanto reale quanto personale, ò di qualsuoglia altra sorte. Perche conforme la risoluzione presa à mesi passati da questa Sacra Congregatione con partecipazione di Nostro Signore tutte le cause de sudetti famigliari, Coloni e Mezzadri, deono essere conosciute dal Metropolitanò di Bologna, ò suo Vicario Generale deputato in luogo di coteso Ordinario che per degni rispetti ne fu reuocato. Tale è la mente di sua Santità, e tanto dourà lei puntualmente eseguire, guardandosi molto bene da qui auanti di dare causa à Monsignor Illustriss. Arcivescovo di fare moue deglianza in questa materia, poiche tal caso la Santità sua medesima si dichiara, che verrà à rimedij più aspri, e più rigorosi contra di lei: alla quale reste baciando affettuosamente le mani. Roma alli 14. di Maggio 1639.

Di V. S. Illustriss.

Seruitore Affettionatissimo.

Otrauiano Raggio Auditore
della Camera.

Extra. All' Illustrissimo Signor mio Offeru.
Il Sign. Conte Camillo Gonzaga.

Nouellara.

Locus † sigilli.

ILLVSTRISS. SIGNORE
mio Offeru.

H Aur à V.S. Illustriss. inreso già la mente di N. Signore intorno alla totale immunità, che la Santità S. vuole, e comanda venghi inuolabilmente offeruata V.S. Illustriss. suoi Officiali à famigliari, Coloni Partiarj, Bracenti e Beni di Monsignore Illustriss. Gonzaga Arcivescovo di Rodi, douendo tutte le loro cause cospicue li como criminali essere cognosciute dal Metropolitanò di Bologna priuatiuamente quanto à coteso Ordinario rimouesse conforme gli Ordini reiterati e precisi ultimamente dati sopra di ciò dalla Sant. S. medesima. Onde se bene nella passata non si specificò ch' ella hauesse à scaccare Pietro Barbarani Colono di detto Monsignore, si crede nulla dimeno che per riuerenza di tanto comando haueua ciò subito eseguito. E perche sua Santità ne vuole la certezza, dourà V.S. Illustriss. alla recenuta di quella auuisarmi l' esecuzione rispetto à questo particolari scaccando incontinenti detto Barbarani, quando pur hauesse per qualsuoglia pretesto differito sin hora di farlo. E le bacio senza più con ogni affetto le mani. Roma, 23. Maggio 1639.

Di V. S. Illustriss.

Seruitore affettionatissimo.

Otrauiano Raggio Auditore
della Camera.

Extra. All' Illustriss. Sign. mio Off. Il S. Conte Camillo
Gonzaga.

Nouellara.

Locus † Sigilli.

In Roma, nella Stamperia della R. Camera
Apostolica 1639.

§.1. Vnde

§.1. Vnde ex his omnibus supradictis apparet quam parvi facienda sit auctoritas Patris Suar. licet alioquin viri doctissimi, & in signis literaturae, asserentis familiam Laicam Episcopi non gaudere privilegio fori ex cap. finali, de offic. Archid. Nam in hoc etiam seclusis declarationibus Cardinalium, & Summorum Pontif. Pauli V. & Urbani VIII. potius standum esset auctoritati Abbatis, Ostiensis, Ioannis Andree, Butrij quam Patris Suarez: cum in his materiis magis credendum sit Canonistis, quam Theologis, ut recte obseruat Filliucius tom. 2. tr. 21. cap. 4. num. 141. Azotius part. 1. lib. 2. cap. 17. quaest. 3. Villalobos in summa tom. 1. tract. 1. diff. 4. num. 5. Baldellus tom. 1. lib. 4. disp. 11. c. 1. num. 16. & alij quos citat Paulus Xanmar lib. de officio iudicis, p. 1. q. 3. n. 42. & sequitur.

2. Sed flere debent Doctorum interpretationes, ubi Purpuratorum Patrum responsa, & Summorum Pontificum oracula adfunt, Verum adde, quod etiam si nobis non constaret de mente Pauli V. & Urbani VIII. nec adessent declarationes Cardinalium; tamen adhuc sententia nostra esset sequenda: nam in conflictu opinionum iudices illam amplecti debent, quae fauet Ecclesiae, ut late probat Ioannes Solorzano de Indiarum iure, lib. 2. cap. 24. num. 39. Ioannes Beltran de Gueuara in propugnac. immunitat. Ecclesiast. assert. 2. §. 2. n. 55. Valenzuela, Velasquez de Monit. Pauli V. part. 1. num. 43. Boetius Epo in Heroicis quaestionibus, lib. 3. ad textum in cap. non minus, de immunit. Ecclesiast. num. 59. Natta consil. 249. n. 7. lib. 2. Gail. praet. obseru. lib. 2. obseru. 94. n. 19. & alij penes ipsos. Quod probatur ex textu in cap. sin. de re iudic. & in leg. sum. persona, ff. de relig. & sum. funer. in l. Titia, §. Scia testamento, ff. de aur. & argent. legat. in leg. Julia, ff. de manumij. & docent etiam Doctores, quos ego citavi in part. 1. tract. 2. resolut. 61. Imò Sola etiam Doctor Hispanus in Bullam, Cane. cap. 14. dist. 176. num. 5. asserit in diuersis opinionibus illam sequendam esse, quae fauet Ecclesiae, etiam si contraria sit communis: quantum magis dicendum est procedere in casu nostro supra dictam doctrinam; cum opinio magis communis & probabilior sit in fauorem Ecclesiae, & tamen Moscosus vult illam relinquere, & sequi contra Ecclesiam minus communem. Vnde valde miror, quomodo in num. 64. potuit dicere suam sententiam, quam impugnamus, esse veriorum. Sed quia ipse num. 62. ad hanc suam firmandam opinionem citat cap. Capellanus de feriis, sistamus equidem in hoc capite ubi teste Ioanne Solorzano de Indiarum iure lib. 2. cap. 24. num. 40. Callistus Tertius decernit posse Summum pontificem in dubiis opinionibus declarare, quae sit verior & sequenda: sed, ut visum est, teste sacra Congregatione, & Auditore Camerae Apostolicae Paulus V. & Urbanus VIII. verbis & factis iam determinarunt sententiam, quod familia Laica Episcopi gaudet privilegio fori: terge per dictum cap. Capellanus à Moscoso adductum ipse tenetur stare huic opinioni, cum verior & sequenda à Summis Pontificibus declarata sit. Patet igitur ex communi Doctorum sententia & ex declarationibus sacrae Congregationis & ex mente Summorum Pontificum familiam Laicam Episcopi gaudere privilegio fori. Restat modò respondere ad argumenta quae in contrarium adducit Moscosus, ex quorum solutionibus magis etiam firmabitur nostra sententia.

* * *

Tom. IX.

RESOL. V.

Proponuntur responsiones ad argumenta qua adducit Moscosus; in quibus late explanatur Episcopus, etiam si in loco non habeant dominium temporale posse tenere familiam armatam: & proprios habere ministros, & executores ad carcerandum, &c. Ex part. 6. tract. 2. Resol. etiam 5.

§.1. Dico igitur ad primum, Episcopus etiam si in loco non habeant dominium temporale, posse tenere familiam armatam, & proprios habere Ministros & executores ad carcerandum, & penas corporis afflictivas imponendum, non tamen sanguinis, & iudicium terminare sine recurfu ad brachium saeculare. Et ita determinauit Congregatio facta ad instantiam Sancti Caroli Borromaei coram Summo Pontifice Pio V. die 5. Iunij 1567. & docent communiter Doctores, quos ego ipse citavi in part. 4. tract. 1. resolut. 17. quibus nunc addo quos citat & sequitur Ciatlinius controvers. forens. c. 50. n. 25. & 34. Barbosa de potest. Episcop. part. 3. allegat. 107. num. 1. Molinus de Brachio saeculari, num. 18. Caualeanus de Brachio Regio, part. 4. num. 258. Marius Antoninus variar. resolut. lib. 5. resolut. 14. Tuschus littera M. conclus. 293. num. 41. & 42. Probatur prindò: quia Episcopus habet imperium in sua Diocesi; ergo potest habere familiam armatam. Antecedens firmatur clarè per cap. contra idolorum cap. propè vias 26. quaest. 5. & per cap. attendendum 17. quaest. 4. & cap. 1. de heret. in 6. & Clement. 1. eod. tit. & docet Baldus in Authent. ea qua, Cod. de Episcop. & Cler. num. 6. Geminianus in cap. cum Episcopus, de offic. ordinar. in 6. Anania in cap. 2. de adulter. & cap. qualiter, §. ad corrigendos, de accusat. & alij. Consequenter verò, quod si Episcopus habet imperium possit tenere familiam armatam; concludenter patet ex text. in leg. illicit. ff. de offic. Praesid. §. qui vniuersus, ubi Odofredus & Alberticus, Probatur secundò. Si Episcopi familiam armatam non haberent inutilis esset spiritualis eorum potestas, ergo est eis necessarium concedenda. Probo antecedens; quia si oporteret Episcopum requirere Magistratum saeculare loci, ut ipse Magistratus capiendos delinquentes curaret; facile posset Magistratus vel causam praetextere, vel interim delinquentibus fugiendi occasionem praebere, eorumque delicta delusa Episcoporum iurisdictione remaneret impunita contra leg. licitatio, §. quod illicitè, ff. de publican. & vectigal. Ergo, &c. Probatur tertio. Inquisitores possunt habere familiam armatam ex Clement. 2. §. porro, de heret. Ergo & Episcopi. Consequenter patet, quia Episcopi etiam contra haereticos procedere possunt ex Clement. 1. de heret. & si aliter diceretur, & sequeretur absurdum, quod Inquisitores possent per familiam suam haereticos capere, & Episcopi non possent; & tamen tam Episcopis, quam Inquisitoribus datur facultas capiendi haereticos, ut patet ex dicta Clement. 1. §. prater quod; ergo, &c. Probatur quarto: quia concessio sine censentur media concessa, per qua peruenitur ad finem ex cap. cum infirmitas, de penis. & c. gomiam, de sentent. excommuni. in 6. & concessa iurisdictione censentur concessa omnia, quae ad eam exercendam sunt necessaria, ex leg. 2. ff. de iurisd. omn. iudic. Sed per sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. de reformat. Episcopus ex propria ordinaria iurisdictione cognoscit causam etiam contra Laicos per honorum apprehensionem, ut ibi dicitur, & personatum distinctionem;

Sup. hoc sup. in tr. 2. in principio. vers. Primò, quia, & in Ref. nor. seq.

Quae hic est sup. in tr. 2. Ref. 302. & ex Ref. 181. lege §. vii. &c.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 10. Resol. 20. à principio, & in Ref. 21. §. 2. à lin. 5.

P p ergo

ergo necessariò debet habere familiam armatam. Confirmantur supra dicta ex cap. *perniciosam, de offic. iudic. ordinar.* vbi datur facultas Episcopis inquirendi, vlciscendi, & iudicandi: in quibus communibus comprehenditur totum iudicium; & ita continetur quicquid ad iudicandum & vlciscendum, hoc est, puniendum necesse est, carcer, tortura, lictores, atque aded familia armata: habet enim Episcopus, vt diximus, imperium, & omnimodam iurisdictionem. Ergo, &c.

Sup. in Refo-
lutionibus
not. secundæ
huius Ref.

2. Cæteras verd rationes pro hac firmanda sententia videbis penes me ipsum, vbi supra: & ne deseras omninò, videre Rolandum à Valle lib. 4. *consil.* 37. & Lælium Iordanum *de maior. caus. part. 2. cap. 8.* qui etiam fusè & solidè respòdent ad omnia in contrarium. Et hanc sententiam post Concilium Tridentinum negari non posse existimo; nam in *sess. 25. c. 3. de reform.* hoc supponitur pro certo & indubitabili; & super eo tamquam iam determinato disponitur in illis verbis: *Per suos proprios aut alienos executores, &c.* Quæ quidem verba non admittunt violentas interpretationes Iacobi Beretta *consil. 4. & consil. 6.* Et cum de sensu Concilij agitur, solus Papa, vel sola Congregatio ad id deputata declarat & resoluit; vt patet in eodem Concilio *sess. 25. Rubr. de recipiend. & obseruand. Decret. Concil. verb. quòd si bis recipiendis aliqua difficultas oriatur; & in constitutione Pij IV. registrata in calce dicti Concilij, ibi. Si cui vero aliquid in eis obscurum, &c.* Cum igitur sacra Congregatio, & Summus Pontifex Pius V. determinauerit ex multis rationibus, & ex dicto loco Concilij Tridentini posse Episcopos habere familiam armatam; sequitur esse refellendum Moscosum, & alios omnes contrarium asserentes. Vnde non benè asseruit Moscosus *num. 24.* suam sententiam esse veriore & communiorem, cum contrarium dicendum sit: & idè Barbatus in *cap. cum non ab homine, num. 34. & 40. de iudic. admitatur* Abbatem contrariam sententiam tenere. Et Marta *de iurisdic. part. 1. cap. 50. num. 22.* obseruat hanc sententiam esse communem; & ideo displicet mihi adharere non posse doctissimo Domino meo Ioanni Baptistæ Larrea in suis nunquam satis laudatis decisionib. Granatenfisibus *p. 1. dec. 1. n. 16. & sequent.* Et erudito Francisco de Amaia in *lib. 10. Codicis*, cum Hieronymo Leo in *decis. Valent. part. 2. decis. 154. tit. 19. num. 36* asserentibus Episcopum non habere familiam armatam, quod omnino negandum ex supradictis patet.

RESOL. VI.

Responso ad secundum argumentum.

Vbi late etiam discutitur; quod non solum familia laica Episcoporum, sed etiam ministri curiæ Episcopalis gaudent privilegio fori in delictis extra officium commissis; sed etiam in communibus?

Et tandem quaritur, an necessariò sit standum Declarationibus Cardinalium? Ex *part. 6. tract. 2. Ref. etiam 6.*

Sup. hoc supra in Ref. I. paulo post initium, vers. Secundo. & in Ref. not. hanc sententiam non esse admittendam & ego illam sequor. Quæ hic est

§. 1. AD secundum argumentum, nempe quòd non solum familia Laica Episcopi, sed etiam Ministri Curie Episcopalis non gaudent privilegio fori in delictis extra officium commissis. Respondeo in Ref. not. hanc sententiam non esse admittendam & ego illam sequor. Quæ hic est

reprobauit in *part. 5. tra. 1. resol. 1.* ex multis rationibus & ex pluribus declarationibus sacre Congregationis

facto verbo cum Sanctissimo: vnde nouissimè cum supra in anno 1637. in Regno Siciliae emanata fuerint aliqua ordinationes prohibentes Ministros Curie Episcopalis gaudere privilegio fori in delictis communibus: statim sacra Congregatio scripsit ad omnes illius Regni Episcopos, & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Torres Epistolam ad se missam tenoris sequentis mihi dedit.

EMINENTIS. E REVERENDIS.
Sign. mio Osserv.

S'Intende con maraviglia la nouità che si tenta da Ministri Laici in questo Regno, circa la cognitione de delitti communi, già che hauendo il foro Ecclesiastico l'assistenza de Sacri Canonici, de Concilio e della consuetudine immemorabile obseruata inuolabilmente, ne seguiria da simile nouità pregiudicio manifesto della giurisdictione & immunità Ecclesiastica: per il che saranno le parti della pietà di V. E. e del obligo pastorale camminare con vnione inseparabile nella difesa di esse giurisdictione & immunità: usando con efficacia, ma prudente zelo li mezzi che da medesimi Sacri Canonici Concilio, & constitutioni Apostoliche si stimano proficui: tanto piu ch'ella come Metropolitanano hauera da proteggere i giusti procedimenti de gli Ordinarj nel caso sudetto per conseguire il donno effetto, con certarla, che da questa santa sede ricenerà sempre la dovuta assistenza & ogni aiuto. Menire a V. Eminenza bacio humilmente le mani. Roma 7. Settembre 1636.

Di V. Eminenza Reuer.

Humiliss. & Affettif. Seru.

Il Cardinale Gessi.

Francesco Paoluccio Secretario della Sacra Congregatione.

Non desinam hinc pro curiosis obseruare hanc præntensionem, quòd Ministri Laici Curie Episcopalis non gaudeant privilegio fori in delictis communibus, fuisse etià olim intentatam à Ministris Regijis Siculis, sed in vanum: vt patet ex ordinatione Vice-regia infra scripta, quæ conseruatur in Registro Stephani Macri Secretarij in Regia Cancellaria anno 1460. fol. 144. & est tenoris sequentis.

IOANNES, &c.

Vice Rex, &c. Capiteo, eiusque Assessori, & alijs Officialibus, ac Commissarijs Terra Castri Ioannis presentibus & futuris Regijs fidelibus dilectis salutem. Per parti di lu Reuerendo Episcopo di Catania mi è stato supplicato, che exposcètibz privilegij suis tutti presuni & officiali, ac etiam procuratores si diuino conueniri por quibuscunque causis tà ciuilibz, quam criminalibus coram eod. Episcopo & eius Vicarijs. Vni non aduertendo alla forma di li ditti privilegij indistinctè ditti ditti privilegij allegando che li ditti privilegij si diuino intendiri, quoad effectum, & administrationem rerum Ecclesiasticarum, è come Procuraturij di omni altra cosa spettanti alla iurisdictioni Episcopali tantum diuino rimeteri à iudicio Episcopo, è so Vicario, è così li vulgi

RESOL. VII.

vulgi constringeri in quelli casi, chi fussino inculpati como priuati perfuni: quod est contra formam priuilegiorum. Perd volendo noi per indemnitate dicitur Reverendi Episcopi, chei li ditti Priuilegi, como e di nostra intentioni non siano in aliquo derogati, imò, in eorum robore permaneant pro iurisdictione Episcopali seruanda. Hauino prouisto, per la presentia vi decimo e comandamo che digiati li preditti Officiali e Procuratori di lo duto Reverendo Episcopo ad ipso, or a so Vicario rimetteri quibuscunque causis civilibus & criminalibus, como iudici competenti, e vi de predictis in cosa aliqua non vi intramittirui di li prenominati ne molestari, ne conueniri a vostro foru tam pro causis motis, quam mouendis: imò si in aliquo fuisse stato contra ipso, or aliqua di loro processu inaduerter, quillo per li presentia renouamo, & ad pristinum riducimo, quantuque factu sia per quoscunque Officiales Regni huius, aut noi. Insuper perche molti volti li preindicati e derogati in la iurisdictioni di lo duto Reverendo Episcopo, e fuit tal volta tardi e repidi, quando riquirimo lo braccio vostro pro sauari & executioni di loro officiu, vi decimo e comandamo chi ad omnem eorum requisitionem ei prestati aiunt, e sauari: & si oportuerit vno personam alteri mandari pro quacunque causa spectanti alla iurisdictioni di lo duto Reverendo Episcopo, & contra quascunque personas, & premissa omnia exequamini sub pena vnicuius centum Regio sisco ab vnoquoque applicandam. Datum in Nobili ciuitate Mesana die 4. Septembris. 9. Indict.

IOANNES DE MONCAYO.

Dominus Vice-Rex mandauit mihi Stephano Macri.

2. Dicendum est igitur contra Moscosum Ministros Laicos Curia Episcopalis tanquam de familia Episcopi gaudere priuilegio fori non solum in delictis in officio commissis, sed etiam in delictis communibus. Nec valet dicere cum Moscoso num. 84. quod de dictis declarationibus Cardinalium per me superius adductis non constat nec credendum est mihi: nam respondeo, quod ex lite habita inter S. Catolum Bortomazum, & Ministros Regis Mediolanenses coram Pontifice, & ex responsonibus, quae a S. Congregatione vbiq; terrarum missae sunt authenticae, & in dies mittuntur ad Episcopos, hoc est ita clarum & notorium, vt non indigeat probatione ex gloss. in cap. appellanti, de appellat. Felino & Doctoribus in cap. super literis, de rescript. Abbate & scribentibus in cap. si de appellation. & ex leg. si adulterium §. idem Pollutioni, ff. de adulter. & contrarium asserere est in luce meridiana velle cecutire. Ad id verò quod asserit Moscosus ibidem, non esse necessarium standum declarationibus Cardinalis; citatque me ipsum & alios Doctores: Respondeo hoc non esse admittendum post decretum Urbani VIII. die 2. Augusti 1631. & praesertim quando declarationes Cardinalium feruntur ex ordine facto verbo cum Sanctissimo, vt docet Merolla to. 2. disp. 4. c. 4. dub. 12. n. 173. Et ita factum est in casu nostro; ergo, &c. Vnde reuellenda est sententia Moscosi asserentis declarationes Cardinalium in casu nostro procedere in Tertis, vbi Pontifex habet dominium temporale: hoc enim falsum est, vt patet ex supra citatis litteris Auditoris Camerae directis extra statum Ecclesiae: Et Congregationes Cardinalium fundatae sunt a Summo Pontifice pro explanandis difficultatibus vniuersae Reipublicae Christianae, & non pro solo statu Ecclesiae.

Tom. I. X.

Responso ad tertium argumentum.

In quo etiam docetur, an Pontifex in temporalibus habeat dominium directum; & ideo Summus Pontifex possit eximere laicos a potestate Principis saecularis, & per consequens familiam laicam Episcopi, & ministros eius (uria?) Et explanatur, quod non pauci eximuntur a iurisdictione Ordinaria, & subduntur Superiori sui officij, & non solum hoc concedebatur ipsis Officialibus, sed etiam eorum vxoribus, filiis, & matribus, & etiam seruis, & colonis. Et asseritur laicos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici non solum de iure Canonico, sed de iure Ciuili. Ex part. 6. tract. 2. Refol. etiam 7.

Sup hac prima diffic. huius tituli sup. in Ref. 1. ante medium, vers. Tertio quia,

§. 1. AD tertium argumentum, quod Papa non potest eximere Laicos a iurisdictione Principum saecularium. Respondeo, quod hic esset discutienda quaestio illa: An Pontifex in temporalibus habeat dominium directum, de qua videndus est Marthae de iurisd. part. 1. c. 18. & seq. Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, Felinus, & Decius in c. nouis. de iudic. c. causam, q. 2. c. per venerabilem, qui filij sunt legitimi, c. solutus, de maior. & obed. c. super his, de vot. c. quoniam, dist. 10. Verum quoad hoc non remittam Moscosum ad externos, sed ad Hispanum Ioannem Solorsanum de Indiar. iure, lib. 2. c. 22. num. 17. & seqq. Sed quicquid sit de hoc, mihi verò pro nunc latius erit respondere ad eius argumentum cum verbis Hispani Ioannis Dionysij Portocarteri in allegat. pro iurisd. S. Officij, n. 33. fol. 25. vbi sic ait. [No es inconueniente que los Ministros sean personas legas por que el Summo Pontifice usando de la iurisdiction temporal que tiene saltem in habitu en todo la Yglesia, de que puede vsar, y vsa siempre, que ay iusta causa, & se ordena algun fin espiritual, puede eximir, personas legas de la iurisdiction real.] Ita ille. Si igitur saltem ex iusta causa, vt docet nouissimè Mancinus Disquisitionum Generalium, cent. 3. c. 242. n. 1. Merolla tom. 3. disp. 6. cap. 3. dub. 1. nu. 8. & etiam notat ex Hispanis Auctoribus Valboa de Magrouejo in c. 1. de for. compet. num. 6. potest Summus Pontifex eximere Laicos a potestate Principis saecularis; ergo iuste potuit eximere familiam Laicam Episcopi, & Ministros eius Curiae a potestate saeculari. Probo consequentiam: nam id exigebat honor debitus dignitati Episcopali, & recta administratio causarum fori Ecclesiastici. Et quidem habemus in iure plura exempla, in quibus ex supra dicta ratione non pauci eximuntur a iurisdictione ordinaria, & subduntur Superiori sui officij, vt patet in l. fin. C. de iurisd. omn. iudic. l. in Officiales, C. de offic. Ref. Prouinc. l. ex eo, C. de Agent. in rebus, l. eos, C. de apparit. mag. l. viros, C. de diuers. offic. l. viros, Cod. de Palatinis, l. fin. C. de veteranis, l. hac lege, C. de prin. schol. l. 1. 2. Et haec exemptio non solum concedebatur ipsis Officialibus, sed eorum vxoribus, vt patet in l. ne ad diuersa, C. de silentariis, lib. 12. & etiam filiis, l. eos, C. de Fabricensibus, lib. 10. & l. fin. C. de Professor. & Medic. lib. 12. Et non solum in vxoribus & filiis; sed etiam Matribus, vt habetur in l. fin. C. de castr. & Min. eod. lib. Et etiam seruis & colonis, vt patet in l. in sacris, C. de prox. sac. scrin. l. 11. Et hoc non solum si essent rei, sed etiam actores, vt habetur in l. viros, C. de comitib. consistorian. lib. 12. Ergo a fortiori patet Summum Pontificem habuisse iustam causam eximendi familiam Laicam Episcopi a iurisdictione ordinaria Principis saecularis, & subdere iurisdictioni Episcopi

* Super hac quaest. supra in tr. 2. Ref. 17. & in Ref. sol. 329. §. 3. paulo post initium, vers. Consequencia, & infra in tr. 12. ex Ref. vnica. §. Sed displicet. & inferius in tr. 15. Ref. 7. 8. & 9. per totas.

* Quamuis non plene sup. hoc ne deseras tamen legere sup. in tr. 2. Ref. 157. per totam, & Ref. 154. & alias eorum annotationum. Et pro vxoribus, & filiis contentis in hoc textu ibidem signanter in §. Sed prolixiori Refol. 157.

hoc exigente, vt diximus, reuerentia tantæ dignitati debita, & recta administratio negotiorum fori spiritualis & Ecclesiastici. Et quidem si in l. 3. C. de preposit. sacror. cubicul. lib. 12. habetur, cubicularios tam sacri Cubiculi mei, quam Venerabilis Augustæ, quos utroque certum est obsequiis occupatos, & Aulae penetralibus inhærentes diuersa iudicia obire non posse, obseruatione aliorum Tribunalium libertates, &c. Et in l. 4. C. de silentiariis, eod. lib. Ne ad diuersa tracti viri deuoti Silentiarij iudicia sacris abstrahi videantur obsequiis, &c. Si inquam, propter honorem debitum Regiæ Maiestati eorum familiares per dictas leges ab aliis Tribunalibus eximuntur, iuste quidem Summus Pontifex potuit eximere à seculari potestate familiares Episcoporum, qui meritò à D. Ambrosio de dignit. Sacerd. cap. 2. Chrysofostomo lib. 2. de Sacerd. Nazianzeno orat. 17. Regibus præferuntur. Et idèò Constantinus ille Magnus ingressus locum, in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum, in medio conuenta erectus, constitit; & cum parua quædam sella illi esset loco posita, non prius confedit, quam Episcopi ad id annuissent est apud Eusebium lib. 3. de vita eiusdem. cap. 10. Vnde valde mihi displicet Moscosum non solum negare Pontifices eximisse familiam Laicam Episcoporum à potestate seculari; sed etiam non posse; quod falsum esse exitimo: cum Pontifices id fecisse constet non solum ex sacris Canonibus, sed etiam notissimè ex declaratione & facto Sanctissimi PP. nostri Urbani VIII. vt patet ex supra citatis Epistolis ad Comitum Nouellaræ. Et factum Papæ dubium vocari non debere text. in cap. in memoriam 19. dist. & docet Antonius de Butrio in cap. 2. num. 6. de transit. & alij; & declarationes eius esse iustas asserit text. in cap. cum inter vos, §. final. de re iudic. & cap. ab sit 11. quest. 3. quoniam ipse est fons iustitiæ, Clement. 1. de probat. Ad id verò, quod Moscosus asserit num. 40. Laicos non posse se submittere Ecclesiasticæ iurisdictioni; assero Laicos posse prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, non solum de iure Canonico, vt patet ex cap. significasti, de for. compet. Sed & iure Ciuili, vt patet ex l. si quis ex consensu. & l. Episcopale, C. de Episcop. Audiens. & docet Menochius vol. 4. consil. 322. nu. 29. Paurmeister de iurisdictione Imperij Romani, lib. 2. cap. 8. num. 68. Duarenus de sacr. Ecclesiast. ministr. & benef. lib. 1. cap. 2. & Doctores quos ego plena manu citauit, & sequutus sum in part. 5. tract. 1. resol. 8. Dicendum est igitur posse Summum Pontificem ex iusta causa eximere Laicos à potestate seculari, vt factum est in familia Laica Episcoporum. Vnde ex his patet, quam male asseruerit Moscosus num. 75. Pontificem hoc facere posse tantum in Terris suis, in quibus habet dominium temporale.

Sup. hoc sup. in Ref. 1. vers. Tertio quia.

Quæ hic est sup. in tr. 2. Ref. 282. & in aliis eius primæ, & secundæ annotation. & si vacas otio potes etiam legere alias Ref. cæterarum eius annotationum, vt ita doctrina replearis sup. hoc.

Sup. hoc supra in Ref. 1. ad medium, vers. Quar.

RESOL. VIII.

Responsio ad quartum argumentum. Vbi aduertitur, quod Familia laica Episcopi ratione personæ Episcopalis gaudet priuilegio fori, quamuis non habeat requisita concilij, id est habitum, & Tonsuram. Et additur, quod priuilegium clausum in corpore iuris nunquam censetur derogatum, nisi de illo specifica sit mentio. Ex part. 6. tr. 2. Ref. etiam 8.

§. 1. AD quartum argumentum ex autoritate Suarez, Ceuillos, & aliorum asserentium; quod post Concilium Tridentinum nemo potest gau-

dere priuilegio fori, si non deferat habitum & tonsuram, &c. Respondeo hanc sententiam me sapienter probasse; vt in part. 1. tract. 2. resol. 97. part. 3. tract. 1. resol. 30. & part. 5. tr. 1. resol. 1. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Alexandrum Ghilinum in summa, verb. Episcopus, num. 5. vbi sic ait. Episcopi etiam post Concilium Tridentinum possent tenere familiam armatam; quæ quidem familia licet Laica, gaudet eodem priuilegio fori, sicut ipsi Clerici gaudent. Ita ille. Et ratio est, quia Concilium vt legentibus patet loquitur de priuilegio fori, quo debent gaudere Clerici vt Clerici; non de priuilegio fori, quod aliis competit ex alio capite; & idèò Concilium asserit. Nullus prima tonsura initiatus, &c. Vnde malè hæc verba traduxit Moscosus hoc pacto. [Ninguno goze del priuilegio del fuero sin tener ordines, &c.] hoc enim ibi non dicit Concilium, sed asserit initiatos ordinibus non gaudere priuilegio fori, nisi sub conditionibus ibi appositisset enim magna differentia inter vtrumque modum loquendi. Cum igitur familiares, de quibus loquimur, non habeant hoc priuilegium ex se, sed fauore Episcopi, sequitur vt obseruat Megalius in suis variis resolutionibus, tom. 2. resol. 122. num. 7. quòd tali priuilegio gaudent, etiam si Laici sint, dum perseverant in seruitio Episcopi. Et ita docent omnes Doctores, qui post Concilium scripta sua typis mandauerunt, vt visum est supra, asserentes familiam & ministros Episcoporum Laicos gaudere priuilegio fori. Quod etiam vt visum est supra, Sacra Congregatio & Summi Pontifices declarant, nempe Laicos Episcoporum familiares priuilegio fori gaudere. Et ita hanc sententiam docet etiam doctus Archiepiscopus Calaguritanus Ambrosius Marchini in alleg. pro iurisdic. Ordin. Militar. art. 6. num. 58. vbi sic ait. [Muy diferente razon es en los de la familia del Obispo que gozan del fuero, y no del Canon, porque el fundamento de gozarle no es el mismo, pues no se les dà como à personas Ecclesiasticas, si no como à familiares del Obispo, à quien el derecho le dà habere familiam armatam & exemptam.] Ita ille; & post illum nouissimè me citato hanc sententiam docet etiam Stephanus Bauni, in Theol. Mor. tract. 11. quest. 37. vbi firmat Concilium duntaxat de Clericis agere, non de aliis, qui aliunde fori priuilegio fruuntur. Et Petrus Gambacurta qui scripsit post Concilium Tridentinum de immunit. lib. 4. cap. 3. num. 7. docet totam familiam Episcopi ratione personæ Episcopalis, quamuis Laica sit, gaudere priuilegio fori, quod etiam post Tridentinum dixerunt Doctores vbi supra, & in resol. 2. citati. Vnde ex his patet non bene asseruisse Moscosum num. 48. priuilegium familie Laicalis Episcoporum fuisse abrogatum à Concilio Tridentino; adde quòd priuilegium clausum in corpore iuris nunquam censetur derogatum, nisi de ipso specifica fiat mentio, vt ego docui cum nouedecim Doctoribus in 3. part. tract. 2. resol. 1. Quibus nunc addo Sanchez in opusculo 2. lib. 7. dub. 19. num. 20. Pontium de matrimon. libr. 8. cap. 19. num. 16. Castrum Palaum tom. 1. tract. 3. dispnt. 4. punct. 21. §. 4. numer. 5. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 38. num. 1. Salas dispnt. 17. section. 14. num. 73. & Portel in dubijs Regularium, verb. priuilegium, num. 7. & 69. Vnde clausula, non obstantibus priuilegiis, non derogat priuilegia in corpore iuris clausa, vt notat Bartolus in l. 2. §. legatus, de indic. Moditiis lib. 2. in §. Principum placita, dub. 140. num. 6. & alij. Ergo, &c.

RESOL.

Nuncior. Apost. & Episcop. Ref. IX. & c. 449

RESOL. IX.

Responso ad quintum & sextum argumentum, ubi confirmantur supradicta, & explanatur, quod quando inter iudicem secularem & Ecclesiasticum lis adest, ad quem spectet iurisdictio, tunc a iudice ad iudicem Ecclesiasticum spectat. Ex part. 6. tract. 2. Resolut. etiam 9.

§. 1. Ad quintum argumentum: Quod esset absurdum Episcopos esse iudices in delictis suorum famulorum. Respondeat mihi quæso Moscosus, quare hoc non est absurdum in nostris Inquisitoribus Hispaniæ, qui secundum ipsum in n. 75. ex privilegio Regis iudicant de delictis suorum famulorum, & erit absurdum in Episcopis ex privilegio Papæ inquisitores, quod recte & iuste iudicabunt de delictis famulorum, quod non potest facere privilegium Papæ erga Episcopos, sunt meræ nugæ: neque lex Vlpiani à Moscoso adducta loquitur in casu nostro, quando iudex ex privilegio Superioris causa iusta existente exercet iudicium circa suos familiares, ut Imperator Martianus voluit exercere in suis Cubicularios l. 3. C. de Præpos. Sacr. Cubicul. lib. 12. & Imperator Zeno in Silentiatios ex lib. 4. C. de silent. eod. lib.

2. Ad sextum. De Cedula Ferdinandi Regis asserenti familiares Laicos Prælatorum non gaudere privilegio fori. Respondeo in his materiis magis standum esse ordinationibus Pontificiis quam Regiis Et si Moscosus in defensionem suæ sententiæ n. 46. sic argumentatur. [Reyes Christianissimos, que merecieron el nombre de Catholicos hijos verdaderos de la Yglesia, y sumamente attentos à exaltarla sino eluivieran muy ciertos de que los señores familiares de los Obispos eran de su jurisdiccion, no ordenaran en la cedula referida à el Abad de Valladolid, que desistiera de favorecerlos, y alçasse las censuras, con que no havia podido inhibir a los Alcaldes.] Ego verò in contrarium sic argumentor. Vbi n. VII. qui sedet in Cathedra Petri, qui à Christo Domino clauem scientiæ recipit, qui auctoritatem habet interpretandi Canones & Concilia si non esset certus, quod familiares Laici Episcoporum essent de sua iurisdictione non præciperet sub pena excommunicationis, quod familia Laica Archiepiscopi Rhodiensis gauderet privilegio fori, nec id etiam declarasset Paulus V. Esto modo penes te iudicium, Amice Lector, si meum, an Moscosi argumentum præualere debeat, & cui credendum sit circa intelligentiam Canonum, & Concilij Tridentini, Cæsari, an Pontifici? Non est igitur recedendum à nostra sententiâ, pro qua facit communis opinio Doctorum asserentium, quod quando inter iudicem secularem & Ecclesiasticum lis adest, ad quem spectet iurisdictio, tunc definitio non ad iudicem secularem, sed ad Ecclesiasticum spectat; maior enim minor præfertur. Ita docet Felinus, qui ait id memoria perpetuo tenendum in c. pastoralis, n. 4. de rescript. lason in l. quacumque. n. 19. ff. si quis in ius vocat. Ripa in c. decernimus, n. 4. de iudic. & alij, quos citat Sperellus de off. 8. n. 23. quibus adde Layman lib. 4. tract. 9. cap. 7. nu. 6. Aurelium Augustinum in consil. penes Barbofam, de iure Ecclesiast. lib. 1. c. 39. §. 4. num. 13. Boffium tit. de foro comper. n. 155. Narbonam in recopilat. l. 20. gloss. 23. num. 17. Paramum in respons. 1. pro iurisdictione Sancti Officij, cap. 4. num. 1. Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dnb. 52. nu. 2.

Tom. IX.

& dub. 55. num. 31. & alios, quos ego ipse citavi in part. 4. tract. 1. resol. 64. Ergo, & c.

Quæ hic est sup. in tr. 2. Ref. 297. & in aliis eius annor.

RESOL. X.

Responso ad septimum argumentum, ubi confirmantur supradicta in præteritis Resolutionibus, & concluditur familiam laicam Nunciij Apostolici gaudere privilegio fori, sicut gaudet familia laica Episcopi. Et cursum explanatur, quod Palatia DD. Cardinalium ubique debent gaudere Immunitate, & quod Episcopi habent privilegium, ut in suis aedibus celebretur singulis diebus, sed tamen dum Roma morantur, hoc privilegium uti non possunt. Ex part. 6. tr. 2. Ref. etiam 10.

§. 1. Et tandem ad septimum argumentum, Quod si familiares Laici Episcoporum gauderent privilegio fori; utique nimium diminueretur potestas secularis, & publicum bonum ex grauius eorum delictis nimium laederetur, quia Ecclesiastici crimina remissius puniunt. Respondeo ad primum cum verbis Ioannis Dionysij Portocarreri in alleg. pro iurisd. S. Offic. n. 6. fol. 3. ubi ad similem querelam respondens sic ait. [Gran falta se hezen a vn Virrey, à vn Corregidor cincuenta personas entra millares de millares que gouierñan. A todas las demas olvidan por molestar a estas. Solas ellas viuen escandalosamente, y turban la paz publica. En solas ellas estan de veer, que se disminuye la iurisdiccion real.] Ita ille. Et ad id quod Moscosus asserit num. 27. & 28. ex Roberto Annaeo, & aliis, quod Ecclesiastici sunt negligentes, & iusto remissius Clericorum crimina uelociter: & hoc tempore vno omnes hoc vitio laborate, quod in vindicandis hominum sui ordinis delictis adeo remissè & molliter se gerunt, ut potius tanquam conscij conuincant, quam ut iudices de damnatione, & seclerum poena agant. Videat, inquam, Moscosus; an hæc verba supradictorum Auditorum comprehendantur in illa regula apposita in principio indicis librorum prohibitorum à Sacro Concilio Tridentino in tit. de correctione librorum, lib. 2. ubi sic habetur. Item, que fama Ecclesiasticorum detrahunt, expurgentur. Sed hæc parum vrgent ad negandum supradictis familiis privilegium, quod ex iusta causa eis à Summo Pontifice concessum esse iam satis probatum est.

2. Verum pro Coronide huius disceptationis aduertendum est Moscosum num. 79. asserere in Regno Sicilia familiares Episcoporum non gaudere privilegio fori, nisi clericali caractere sint insigniti: quod ego ut Siculus constanter nego. Et idèd apponam hæc litteras Viceregias, in quibus apertè hoc patet.

PHILIPPVS, & c.

Vice-Rex & Generalis Capitanensis in hoc Sicilia Regno, Spectabilibus & magnificis Capitanensibus Gubernatoribus, Iudicibus, & omnibus aliis officialibus Regni, & signanter Diocesis Agrigentine maiorum & minorum locorum presentibus & futuris; necnon quibusvis Vicariis armorum, Capitaneis, Delegatis, Syndicatoribus, Commissariis, Algicariis, & Porteriis destinatis ac destinandis; cui vel quibus presentes presentata fuerim, fidel. Reg. dilectis salutem.

Siano stati supplicati dal tenore seguente.

Videlicet.

P P 3 ILLVSTR.

NATI
X
III

ILLVSTR. ET EXCELLENT.
Signor.

FRa Vincenzo Bonincio dice ch' à tempi dell' Illustr. Vescovo Porretta suo Predecessore supplico à V.E. & ottenne lettere, che li prest Clerici familiari e subditi alla sua Diocefi, succedendo la occasione, che si ritornassero dalla Regia Gran corte, d'altre Corti del Regno per alcuno delitto, o per cause civili costretti, fossero rimessi alla sua iurisdictione, si come per quelli meglio si coniene. Supplica per questo à V.E. si degni restare servita ordinare, che dalle precalendate lettere ottenne ad istanza di detto Porretta espedite in Palermo à 11. di Marzo 11. indictione 1564. se ne faciano osservatorie ad istanza di detto Esponente, si come fossero à sua istanza ottenne, ch' oltre d'essere giusto lo riceuera à gracia di V.E. vi Altissimus, &c.

Del quale memoriale fattone relatione per lo Sp. Reg. Conf. Vito, si come F.P. Fronide in dcrso di quello à 10. del presente. Fiant littera, proxi conuenit sub visione M.C. per executione della quale vi dicemo e comandamo, che succedendo conuenirsi inanzi noi Clerici, familiari, Officiali, à Sodditi di esso Illustr. Vescouo di Grigenti, così per cause civili, come criminali. Offeruando la forma de Sacri Canon, Concilio Tridentino, Pragmatici, Capitoli, e Constitutioni del Regno, à quelli pacto aliquo debiate consistere, ne molestare: ma costandoui sommariamente essere de predesto foro, e giurisdictione di esso Illustr. Vescouo, quelli incontinenti debiate rimettere ad esse Vescouo, come suo Giudice competente iuxta & seruata la forma di detti Sacri Canon, Concilio Trident. Pragmatici, Capitoli, & Constitutioni del Regno: & à quelli che sono in Clericato seruata detta forma di detto Sacro Concilio Tridentino, Pragmatici, & Constitutioni, costando inanzi voi hauer andato in habito, e tonsura, non ci fate pagare ragioni di provisione, ne candali: & così eseguirete ad istanza di qualsuoglia presentante, e componente per esso supplicante, oriam senza procura, restituendo li presenti al presentante, & non aspettando da noi altro comandamento ne consulta, per quanto la gratia di sua Maestà tenete cara, e sotto pena di ducati mille d'applicarsi al Regio fisco. Datum Panormi die 28. Octobr. 1608. Il Marchese. Vidit F. P. Vid. Marinus, vidit Fabritius, V. Masbrilli, vidit Sicomus F. P. Dominus Vice-Rex & Generalis Capitaneus mandauit mihi Luanio Montana Secretario, visa per Marinum Trabucce, Masbrilli, & de Sicom. F. P. & registrentur in actis, & notificentur Officialibus temporalibus. Nicolaus Merullus V. G. Balthazar Clauas Assessor presentata Bisbone in decursu visitationis die 12. Nouembris 7. indict. 1608. de mandato dicti V. G. iuxta supradictam decretationem. Vnde, &c. Don Fuluius Magister. Notarius, &c.

Coll.Sals.

3. Ex quibus litteris manifestè apparet, vt legentibus patet, con distinguui inter se hæc tria genera personarum, videlicet, Clericos, familiares, & officiales; & hos omnes gaudere priuilegio fori Vicerex & iudices Magnæ Curie cum filici Patrono fatentur: & idè in subsidium; & ad obseruantiam Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini dictæ litteræ ad petitionem Episcopi emanarunt: quæ quidem satis confirmant id quod in hac disceptatione satis probatum est, nempe familiares Episcoporum non esse potestati seculari subiectos, etiam si sint Laici, contra opi-

nionem Suarez, Moscosi, Ceuallos, & aliorum asserentium post Concilium Tridentinum familiares Episcoporum, nisi Ordinibus initiati sint, non gaudere priuilegio fori. Quam quidem opinionem falsam esse ex dictis litteris apparet; nam vt dictum est, in illis, in ordine ad gaudendum priuilegio fori, familiares, & Officiales Episcopi distinguuntur à Clericis, qui tamen per dictas litteras solum debent habere requisita Concilij, vt patet in illis verbis: Et à quelli che sono in Clericato, seruata detta forma del Sacro Concilio Tridentino, &c. Et hoc etiam patet ex alia ordinatione Vice Regia tacta ab Excellentissimo Don Carolo de Aragona in anno 1567. etià ad instantiam Episcopi Agrigentini, & ex altera facta ab Excellentissimo Comite de Lemos die 25. Aprilis 1621. ad instantiam Archidiaconi Messanenensis, visa & subscripta à Magna Curia Regia; in qua ordinatur Ministris Laicos dicti Archidiaconi gaudere priuilegio fori, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, & ad ipsum esse remittendos: quæ quidem litteræ conferuntur in Archiuu Magnæ Curie Regiæ, & penes Archiuu Curie Episcopalis Agrigentinae. Non est igitur admittendum id, quod pro certo asserit Moscosus in Regno Siciliae illos tantum familiares gaudere priuilegio fori, qui ordines habent, & requisita Concilij Trident. obseruant. Et hoc etiam hodie patet ex praxi.

4. Ad id verò, quod Moscosus asserit n. 79. Romæ familiares Episcoporum non gaudere priuilegio fori. Respondeo non ex hoc rectè inferre; ergo alibi non debent gaudere: quia hoc ibi obseruatur ex aliqua iusta causa bene visa summo Pontifici. Et idè Palatia Dominorum Cardinalium vbique debent gaudere immunitate, vt docet Peregrinus de immunit. c. 4. n. 75. Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 7. n. 2. & me citat. Barbof. de iur. Eccl. lib. 1. c. 4. n. 89. cum aliis, quos citauit in p. 5. tr. 2. resol. 34. Et tamen Romæ non gaudet dicta immunitate, vt docet Duard. in Bull. Gen. lib. 1. Can. 15. q. 16. n. 12. & alij. Item magis in terminis familiares Cardinalium gaudent priuilegio fori, vt tradit Perceira de Manu Regia tom. 1. c. 10. n. 13. Carleual. de iudicij, lib. 1. tr. 1. disp. 2. q. 6. sect. 6. n. 509. Barbosa de iur. Eccl. lib. 4. c. n. 85. & alij. Et tamen in Vibe hoc non seruatur in praxi testatur Benacii. tom. 3. disp. 1. q. 16. p. n. 7. & Scaccia de iudic. tom. 1. lib. 1. c. 11. n. 22. Et hoc forsitan est introductum propter reuerentiam Summo Pontifici debitam. Facit etiam pro supra dictis, quod Episcopi habent priuilegium, vt in suis ædibus celebretur singulis diebus; & tamen dum Romæ morantur, hoc priuilegium vti non possunt. Ergo, &c.

5. Denique, vt receptui canam, ex omnibus supra dictis dicendum est familiam Laicam Nuncij Apostolici gaudere priuilegio fori, sicut gaudet familia Laica Episcopi. Et hæc dicta sufficiant circa presentem questionem; in qua vt iam vidisti, amice Lector, opiniones à me adductas in fauorem exemptionis familie Laicalis Episcoporum, atque adeo Nuntiorum Apostolicorum non solum pro se habere sacra oracula Romana, quæ omnes controuersias solunt, sed etiam communi calculo Doctorum tam veterum, quam recentiorum firmatas esse. Et licet in supradicta Allegatione n. 77. Moscosus in me acriter insurgat, asserendo me docere opiniones falsas; vnde merito poteram læcessitus læcessere: Ego tamen hoc non obitante, illum semper in hac disceptatione, honoris causa nominatum esse volo; scio enim esse virum doctissimum, & de Republica bene merentem

Nota quod supra in hoc ipsamet tom. 9. in tr. 2. in Ref. 22. & 23. aliquid inuenies pro isto tract. de Familia Laica Nuntiorum, & pro ipsismet Nuntiis; & non sunt alia difficultates in toto hoc opere pro isto Tractatu.

TRACTATUS